

Halvering van de waanzin

Samenvatting

We moeten voor een gezond klimaat niet de uitstoot van broeikasgassen halveren, maar de waanzin, en daar is de uitstoot van broeikasgassen er één van. Dat is de kernboodschap van dit boek. Het gaat onder andere ook om de waanzin van het verbouwen van voedsel in Afrika om dit te verwerken tot veevoer in Europa, de waanzin van het uitmergelen van bodems en uitputten van de ondergrond, de waanzin van de onderwaardering van docenten en medewerkers in de zorg en de waanzin van het bestrijden van de negatieve gevolgen van de techniek met nieuwe techniek. De centrale stelling is:

Als we de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 50% reduceren ten opzichte van 1990, zoals afgesproken in het akkoord van Parijs, en de andere vormen van waanzin intact laten, krijgen we geen beter klimaat.

We zullen over de volle breedte vormen van waanzin moeten aanpakken, wat een uitbreiding is van de uitdaging die we als mensen hebben om op duurzame wijze te kunnen verblijven op onze aardbol. Hierdoor maken we het klimaatvraagstuk complex. Super complex zelfs. En dat is een kans. Als het om onze toekomst gaat is complexiteit eerder de sleutel dan een drempel. Door de complexiteit op zoeken, ontdekken we dat het landschap van oplossingen zich verder uitstrekt dan windmolens, zonnepanelen, waterberging, groenvoorzieningen, en ondergrondse CO₂-opslag. Het gaat nu ook om het schrijven van gedichten, het spelen van muziek, het verlenen van goede zorg en het geven van goed onderwijs. Ook dan draag je bij aan een gezond klimaat.

Om deze stellingname scherp te krijgen neemt Govert Geldof de lezer mee op een persoonlijke ontdekkingsstocht, via een slecht rapport op de middelbare school, ijsschotsspringen in de haven van Terschelling, het rijden in een Leopardtank tijdens militaire dienst en een passie voor computermodellen. Gaandeweg wordt duidelijk dat alle in het boek genoemde vormen van waanzin dezelfde wortels hebben. Om daar de bijl in te kunnen zetten reikt hij drie bouwstenen aan. Ze hebben betrekking op kennis, proces en inhoud. Bij kennis gaat het met name om de waardering van ervaring, niet alleen die van vakmensen, maar ook de fantasie van kinderen die kleur geeft aan de werkelijkheid en het lef van een politicus impopulaire standpunten in te nemen. Iedereen heeft bijzondere ervaringen opgedaan, resulterend in waardevolle inzichten. Wie de mogelijkheid heeft te handelen op basis van eigen ervaringen, is vrij.

Bij proces gaat het om een adaptieve aanpak. Dat is dé manier om complexiteit hanteerbaar te maken. Het is zoeken naar de spanning tussen een integrale werkwijze enerzijds en een geïntegreerde werkwijze anderzijds. Bij een integrale werkwijze hangen professionals als het

ware boven het landschap en bepalen, als toeschouwers, op basis van knappe berekeningen en overwegingen wat het beste is voor een gebied. Bij een geïntegreerde werkwijze staan we met beide voeten op de grond, als deelnemers, om te proberen zoveel mogelijk waarden aaneen te rijgen. In het huidige overheidsbeleid domineert de integrale werkwijze, met als gevolg een groeiende kloof tussen politiek en samenleving.

Bij inhoud gaat het om symbiose. De auteur neemt daarbij de definitie van Louis Le Roy als vertrekpunt: 'Bij symbiose gaat het om levensvoorwaardelijke verbindingen die niet verbroken mogen worden.' Enerzijds gaat het om de verbindingen tussen mens en natuur, anderzijds tussen mensen onderling. Symbiose kenmerkt gezonde situaties in het verleden, het heden en de toekomst, en vormt aldus een slijtvast richtpunt voor ons handelen, beter dan langetermijnvisies.

Huidige economische benaderingen weken de mensen los uit hun verbindingen om hen neer te zetten als consumerende individuen. Het herstellen van verbindingen vereist een adaptieve aanpak. Ervaringen vormen daarbij de lijm.

Het verhaal is doorspekt met paradoxen. Complexe processen kenmerken zich door paradoxen, krachten die tegen elkaar inwerken én elkaar nodig hebben. Wie kinderen opvoedt, doorleeft een constante strijd tussen vrij laten en binden aan regels. Er is niet één ultieme opvoedformule. Het is een doorlopend zoekproces. Dit kenmerkt de schoonheid en de tragedie van het leven.

Govert Geldof, Tzum, 11 maart 2020